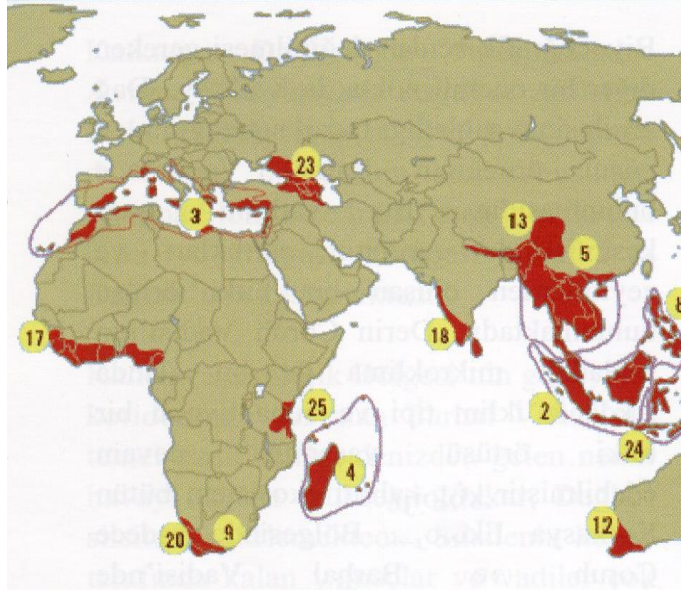

HES'lerle Gelen Kader

Artvin-Yusufeli merkezli, “Barhal Vadisi Hidroelektrik Santral Etkileri Uzman Raporu” başlıklı bir rapor hazırlandı ve Kasım 2009’da basıldı. Elime yeni geçti.

Raporu, Artvin Kültür ve Yardımlaşma Derneği, TEMA, Doğa Koruma Derneği ve ODTÜ desteğinde, Çağrı B.Muluk, Ayşe Turak, Deniz Yılmaz, Uğur Zeydanlı ve C.Can Bilgin hazırladılar. Kendilerini okurlarım adına kutluyor, teşekkür ediyorum.

Dergide yer alan sayısız haritadan birinde, bölgemizin binlerce yıldan beri hangi iklimde yaşadığını gördüm. (Sh.18, Harita.4: Dünyamızın 25.sıcak noktası, Myers ve ark.2000)

Bölgemizin dünya tarihindeki önemini bundan daha iyi gösteren bir harita olamazdı. Haritada, Doğu Karadeniz’in ve Kafkasların çok özel bir yere sahip olduğunu açıkça görebilir, hatta Lokman Hekim kitabının neden burada yazıldığını tahmin bile edebiliriz.

Raporun “Biyolojik Çeşitlilik, Önemi ve Koruma Önceliği” başlıklı bölümünde şöyle diyor:

*“Kafkasya ekolojik Bölgesi, küresel ölçekte yapılan birçok bilimsel çalışmaya göre dünyanın biyolojik çeşitlilik açısından önemli ve koruma açısından da öncelikli alanlarından biri olarak ortaya çıkmaktadır. Doğu Karadeniz Bölgesi de bu küresel sıcak noktanın güney batısında yer almaktadır ve **Batı Aşağı Kafkaslar** olarak anılmaktadır.*

Bu bölge, bozulmamış orman örtüsü, doğal yaşlı ormanları, zengin yaban hayatı, ana kuş göç yollarından biri üzerinde olması, yüksek bitki endemizm oranıyla biyolojik çeşitlilik açısından ön plana çıkmaktadır.

*Ayrıca, Çoruh Vadisi ve Barhal, sahip olduğu Akdeniz Kalıntı Ekosistemi ile bütün Kafkasya Ekolojik Bölgesi içerisinde bir eşi daha bulunmayan bir özellik göstermektedir. **Buzul dönemlerinde yaşanan soğuma sırasında buzulların güneye hareket etmesiyle, buradaki bitki örtüsü de değişip daha soğuk kuşakların orman örtüsü alanda hakim olmuştur. Ancak, Çoruh ve Barhal Vadisi, yarattıkları sıcak mikroklima etkisi ile bu alanın bitki örtüsünün korunmasını sağlamıştır.**”*

Bölgede yetişen sebze ve meyve çeşitleri, endemik zeytinler, özellikle sahil kesiminde ve Yusufeli vadilerinde yetişen turunçgiller, bize insanoğlunun en eski yaşam alanlarının neden buralar olduğunu izah etmektedir.

Binlerce yıl öncesinde her yer buzullarla kaplanırken bu vadilerde insanoğlu kendine sığınak bulmuş demektir. Antik inanış adı ELİZAN (Lazlar, Alazlar) olan bölgenin Sümer

Kültürü, Oğuz Kültürü, Amazon Kültürü, Kutsal Hilal inanışlıların yurdu, Kibele'nin yurdu gibi zengin kültürel kavramlara kaynak olmasının nedeni yine bu iklimdir.

Erzurumlular, Trabzon'dan itibaren tüm sahil halkına Laz der, antik açılımında Ulu Oz Analılar/Elizan kavramı vardır. Sahil halkı da Erzurumlulara "ovalı" ve Kürt der, antik açılımında Kar-su/Karusi vardır.

Şimdi HES'lerle birlikte bölgenin sıcak klima etkisi yaratan akarsuları kilitlenecek, klima etkisi ortadan kaldırılacak. Bunun sonuçları tahminlerin ötesinde doğa ve insanlık katliamı olacaktır. Yapılan HES'ler, tabiata açıktan savaş ilan etmektir. Samimi dindar kardeşlerim için daha açık söyleyeyim, tabiata bu kadar zulmetmek Allah'a karşı gelmek olarak anlaşılmalıdır.

Bize bahsedilen bu vadilerde, soğuğu kıran anlamında mikroklima etkisi yaşatan şey, bütün Elizan derelerimizde akan erimiş karsularıdır. Soğuk Sibiryâ rüzgârlarına karşı dalgakıran gibi duran sıra dağlarımız, derin vadi boşluklarında soğuktan eser bırakmaz.

Sahil insanıyla ova insanını tarih boyunca kaynaştıran doğal alışverişler bu iklim sayesinde. Örneğin hiç ilgisi yok zannettiğimiz, çimeni ve ineğiyle meşhur Göle'ye, yakın zamanlara kadar Yusufeli'den sebze meyve satıcıları eşek sırtında sekiz saatlik yolculukla giderler, yağ, peynir, kavurma alarak dönerlerdi. Oltu, Erzurum gibi yerlerin meyve ihtiyacı keza Yusufeli'den karşılanırdı. İlaç için kullanılan endemik Hopa Engereği, Barhal vadisinin de yılanıdır. (Turistler bu yılanları çantalarında kaçırıyor diye duyuyoruz, ya da onları kaçırınları biz turist zannediyoruz!)

Mikroklima etkili bu doğanın insana bahsettiği büyük nimeti Rize sahillerinde de görürüz. Denizden 916 metre yükseklikteki Gelinkaya'da, Kasım ayı ortalarında çekilen aşağıdaki fotoğrafta, lahanalar taptaze kameranın önündedir. Etrafta mevsimlik meyveler ve yaprak döken ağaçlar toprağı beslemektedir. (Fotoğraflar: Nazif Özçelik, Baleva)

Diğer fotoğrafta, Galinkaya'dan Rize Dağyarımadası ve daha uzakta Rize Fener Burnu görünmektedir. Öndeki vadede akan Askoroz deresi (antik Bahriye Körfezi) üzerinde ince bulutlar, bu cennette yaşanan mikroklima etkisinin belgesini bize gösteriyor.

Vadinin başında buluşan iki dereden biri, bu doğa katliamına izin veren başbakan Tayyip Erdoğan'ın da baba memleketi olan Potomya'da, yatağından alınıp tünele verildi. Suyu tünele vererek yatağını kurutmak gibi bir akıl, HES mantığı, er geç insanoğluna ceza olarak dönecektir.

Yine samimi dindar kardeşlerime daha iyi anlamaları için şunu diyeceğim; “Doğanın kaderini bozmaya kalkanın kaderi bozulur!” Yani doğa, kendisiyle oynayanı affetmez. Bakınız, eskiden çisil çisil yağardı yağmurmuz, şimdi şarıl şarıl iniyor, inerken de toprağı yıkarak, önüne ne gelirse yok ederek sürüklüyor. Daha nasıl uyarsın bizi doğa?

İkizdereli Fehmi Ekşi ağabeyimizi anımsadım. İlk tepkiyi o vermişti HES'lere. “Nasıl olur, 15 yıl sonra biriken çamuru atacak yer bulamazlar, bunlar deli mi?” demişti. Ondan sonra Ankara'da bir daha ihale alamadı rahmetli. Sit alanı ilan edilen İkizdere'nin gururudur, İkizdere'yi kurtardı, kabrinde rahat uyusun, bugün verilen mücadelenin ilk ışığını yakan odur.

Barhal Vadisi raporunu hazırlayanlara, raporu basanlara, mücadeleye devam edenlere, bu mücadeleye katkı veren herkese, insanlık adına teşekkür borçluyuz.

Barhal Raporu bize aklımızı başımıza toplamamız için çok önemli bilgiler veriyor. Kaderimizi HES'lere ve onlara izin verenlere bırakamayız.

19.11.2010 / Mahiye Morgül